

คำนำ

คณะกรรมการสถาบันไทยคดีศึกษาได้อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยค้นคว้า เรื่อง "ศิลปกรรมสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖" ในปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๔ และได้เสนอโครงการดำเนินการโดยเริ่มต้นตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๔ สิ้นสุดวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๕ ต่อมาได้ทำหนังสือขออนุมัติถ่ายภาพและภาพยนตร์ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ นครปฐม และ อุทอง จากกรมศิลปากร ได้รับอนุมัติในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๔

หลังจากนั้นอาจารย์เสนอ นิลเกษ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พร้อมด้วยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร และข้าพเจ้าได้ลงมือถ่ายภาพสไลด์และภาพยนตร์ต้นเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ ดำเนินการต่อไปที่จังหวัด นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ทุกแห่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานกองโบราณคดี และหน่วยศิลปากรต่าง ๆ จนถึงเดือนเมษายน ๒๕๑๕

ในระหว่างที่ดำเนินงานมีปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศไม่อำนวยในการถ่ายภาพสไลด์และภาพยนตร์ที่โบราณสถาน จึงทำให้เสียเวลาไปบ้าง อีกประการหนึ่งซากโบราณสถานหลายแห่งได้ชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา และบางแห่งถูกทำลายทำให้สภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งกรมศิลปากรได้ทำการตกแต่งบูรณะไว้

แต่คณะผู้ทำวิจัยและค้นคว้าก็ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานนี้จนสำเร็จ ดังรายนามต่อไปนี้
คือ.-

นายรังสฤษดิ์ เขาวนศิริ อธิบดีกรมศิลปากร

อาจารย์ยุทธ ศักดิ์เกษมรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา

อาจารย์ประโยชน์ ธรรมกรบัญญัติ คณะศิลปศาสตร์

เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ นครปฐม อุทอง เจ้าหน้าที่กองโบราณคดีและหน่วยศิลปากร

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ช่วยเหลือในการทำการวิจัย ค้นคว้า

คุณนิต บรรเทา ทำไตเทิลสไลด์และภาพยนตร์

คุณอรพรรณ เฝยพจน์ คุณทองดี นิ่งทอง คุณสุโข อุบลวัตร

และคุณประทีป เชื้อสุข ช่วยเหลือในด้านการพิมพ์เอกสาร

อิน ดลระจาน

โครงการวิจัยคุณค่าเรื่อง "ศิลปกรรมสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๖"

๑. จุดมุ่งหมายและขอบเขตของการวิจัยและคุณค่า

อาณาจักรทวารวดีเป็นอาณาจักรโบราณในประวัติศาสตร์ก่อนรัตนโกสินทร์ไทยเข้ามาครอบครอง และเป็นใหญ่ในดินแดนแถบนี้ ศิลปกรรมและโบราณสถานที่ได้ค้นพบนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งแก่การศึกษาทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์

๑.๑ จุดมุ่งหมาย

ก. เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เรื่องเกี่ยวกับศิลปกรรมสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖ มอบให้สถาบันไทยคดีศึกษาเป็นผู้เก็บรักษาข้อมูลอันได้แก่ ภาพถ่าย ไลต์ ภาพยนตร์ และรายละเอียดที่รวบรวมได้จากการค้นคว้า

ข. เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางที่จะทำการวิจัยค้นคว้าให้กว้างขวางออกไป

ค. ใช้ประกอบการศึกษาวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

๑.๒ ขอบเขตของการวิจัยและคุณค่า

ก. รวบรวมหลักฐานทางโบราณวัตถุและโบราณสถานที่ค้นพบอันแสดงว่า อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยทวารวดีมีแหล่งใหญ่ที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยามีเมืองศูนย์กลางที่นครปฐม

ข. รวบรวมหลักฐานจากเมืองสำคัญโดยรอบ คือ เมืองเกาะอูทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ตำบลคูบัว ราชบุรี และตำบลพงตึก กาญจนบุรี ซึ่งได้พบหลักฐานและร่องรอยวัฒนธรรมหลายอย่าง

๒. วิธีการและดำเนินการวิจัยและคุณค่า

๒.๑ ขอความร่วมมือจากกรมศิลปากร ในการถ่ายทำภาพยนตร์และสไลด์สีธรรมชาติเกี่ยวกับศิลปกรรมสมัยทวารวดี โดยอาจารย์เสนอ นิลเกษ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้รวบรวมข้อมูล แนะนำและทำคำบรรยายรายละเอียด นายชิน กล้ายปาน หัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา อาจารย์บรรยายแผนกอิสระวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ถ่ายทำสไลด์ ภาพยนตร์ ตัดต่อลำดับภาพ

๒.๒ ศิลปะโบราณวัตถุ ได้แก่ประติมากรรมและลวดลายประดับเจดีย์

ก. ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ข. ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง สุพรรณบุรี

ค. ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครปฐม

- ๒.๓ โบราณสถาน โคนเสากรากฐานของเจดีย์ สลุป และส่วนที่หักพังทับถมอยู่ในเนินดิน
 - ก. เจดีย์วัดพระประโทน นครปฐม
 - ข. ซากเจดีย์ ในอำเภออุทอง สุพรรณบุรี
 - ค. ฐานเจดีย์ที่ตำบลคูบัว ราชบุรี และตำบลพงคึก กาญจนบุรี
- ๒.๔ ผู้รวมทำงานในนักศึกษาประมาณ ๕ คน
- ๒.๕ ไรถยนต์และคนขับของมหาวิทยาลัยเป็นครั้งคราว

วิธีการ

๑. ถ่ายทำภาพยนตร์ขนาด ๑๖ ม.ม. สีธรรมชาติ ประกอบด้วยบรรยายบันทึกเสียงในฟิล์ม มีความยาวประมาณ ๓๐ นาที
 ๒. ถ่ายทำสไลด์ สีธรรมชาติ ศิลปกรรมสมัยทวารวดี
 ๓. ถ่ายรูปศิลปกรรมสมัยทวารวดี เพื่อนำไปประกอบในเอกสาร
 ๔. รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดทั้งหมด รวมทั้งภาพประกอบเป็นถ่านลบ สำหรับใช้ประกอบสไลด์และภาพยนตร์
๓. ค่าใช้จ่าย ใ้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันไทยคดีศึกษา
 - ๓.๑ ค่าวัสดุ
 - ก. ค่าฟิล์มภาพยนตร์สีธรรมชาติ ขนาด ๑๖ ม.ม. ๑๐๐ ฟุต สำหรับใช้ถ่ายทำภาพยนตร์ เงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
 - ข. ค่ากอบปีฟิล์มภาพยนตร์สีธรรมชาติและบันทึกเสียง (หลังจากที่ได้ตัดต่อลำดับภาพจากฟิล์มที่ถ่ายมาทั้งหมด) สำหรับฉายใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที เงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
 - ค. ค่าฟิล์มสไลด์ สำหรับถ่ายศิลปกรรมสมัยทวารวดี รวมค่าล้างและทำกรอบเงิน ๕,๐๐๐ บาท
 - ง. ค่าฟิล์มฉายรูปและขยายรูปขาวดำ เพื่อถ่ายรูปและทำภาพประกอบ เงิน ๑,๐๐๐ บาท
 - ๓.๒ ค่าพาหนะ เบี่ยงเลี้ยงและค่าที่พักประมาณ ๕,๐๐๐ บาท
 - ๓.๓ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าหอดอกไฟฟ้าฉาย ค่าขยายภาพสี ค่าม้วนเทปบันทึกเสียง เงิน ๔,๐๐๐ บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ บาท

ระยะเวลา ๘ เดือน เริ่มวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๑๔ สิ้นสุดวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๕

ช่วงที่ ๑ เริ่มวันที่ ๑ กันยายน ถึง วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๔

ถ่ายภาพยนตร์ สไลด์ รวบรวมข้อมูลและรายละเอียด "ศิลปกรรมสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖" ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ช่วงที่ ๒ เริ่มวันที่ ๑ พฤศจิกายน ถึง วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

ถ่ายภาพยนตร์ สไลด์ รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดจากศิลปะโบราณวัตถุและโบราณสถาน เจดีย์วัดพระประโทน จังหวัดนครปฐม และในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครปฐม

ช่วงที่ ๓ เริ่มวันที่ ๑ มกราคม ถึง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

ถ่ายภาพยนตร์ สไลด์ รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดจากศิลปะโบราณวัตถุและโบราณสถาน ซากเจดีย์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทวง สุพรรณบุรี ซากเจดีย์ ตำบลคูบัว ราชบุรี และกำแพงเมืองเก่า กาญจนบุรี

ช่วงที่ ๔ เริ่มวันที่ ๑ มีนาคม ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๕

รวบรวมข้อมูลรายละเอียดทั้งหมด ตัดต่อลำดับภาพ ภาพยนตร์ ย้ายติดเสียงและ

สำนักงานหอสมุด